

Välisetoetuse planeerimine riigieelarvesse

Välisetoetuse ja välisetoetuse kaasrahastamiseks (**riigieelarveline kaasfinantseering ReKF**) laekuvate vahendite näol on tegemist tuludest sõltuvate kuludega (vahenditega).

Tuludest sõltuvad kulud planeeritakse parima olemasoleva teadmise järgi sellesse perioodi, millal tehakse nende arvelt tekkepõhiseid kulutusi. Välisetoetuste kulutuste eelarve täitmises kajastatakse tegelikult tehtud kulutusi tekkepõhiselt ning tulude eelarve täitmises kajastatakse tulusid tehtud kulutustega samas mahus.

Tegevuspõhine eelarve planeeritakse strateegilisest eesmärgist ja ühekordse planeerimise printsiibist lähtuvalt planeerimistasandite kaupa ja esitatakse riigieelarves tulemusvaldkondade, programmide ja programmi tegevuste lõikes.

Teenuste maksumuse topelt planeerimise vältimiseks kajastatakse alates 2022. aastast kulu otsese teenusepakkuja/ täitja juures.

Toetused (sh välisetoetused) planeeritakse konsolideeritult, st ilma riigisiseste topelt kanneteta.

Kui vahendatava toetuse saaja riigiasutus ei ole veel teada, siis on võimalik planeerida välisetoetuste ja riikliku kaasfinantseerimise vahendamist meetme rakenduskeemile vastaval toetusele avatud koodil (statistiline grant) ainult riigi eelarvestrateegia aastatele (aastad n+1 kuni n+3).

REISis planeeritakse välisetoetus ja selle kaasrahastus toetuse andmise tingimuste õigusakti või meetme tegevuse tasandil kuni projekti või rakendusperioodi lõpuni. KAISi planeeritakse eelarve nii tuludes kui kuludes 4 aastaks (**RES** perioodiks) selle teenuse alla, kuhu tekivad kulud. Eelarve infosüsteemi välisetoetuste vormil võib olla eelarve kavandatud üldisemalt, kui kajastatakse hiljem SAP-GM moodulis (Grant Management).

Tuludest sõltuvate kulude puhul tuleb IN-koodi kasutada investeeringute ja investeeringutoetuste (kulu) planeerimisel, kui toetus on mõeldud peamiselt investeeringuteks või investeeringutoetuseks (hinnanguliselt alates 75% toetusest on investeeringuteks).

REISis/KAISis planeeritakse tuludes laekuv välisetoetus eelarve liigiga 40 ja 41 eelarve kontol 359.

Vahendaja kajastab riigieelarvelist kaasfinantseeringut eelarve liigiga 32 kulukontol 45. Saaja eelarves kajastub lisatud riigieelarveline kaasfinantseering kuludes eelarve liigil 40 vastavatel kulukontodel. Saaja eelarves erinevad liigil 40 tulud ja kulud riigieelarvelise kaasfinantseeringu võrra.

Toetuse saaja omafinantseering planeeritakse toetuse saajast või lõppsaajast riigieelarvelise asutuse enda või vastava valdkonna eest vastutava ministeeriumi eelarves liigil 20 või 43.

Tuludest sõltuvate vahendite (välisetoetuste) korral (liigid 40-41) planeeritakse abikõlblik käibemaksukulu põhikulutusega samal liigil.

Planeerimise ja eelarve täitmise põhimõtete kohta loe edasi siit:

- **Liik 40, välistoetuste ja lisatud riikliku kaasfinantseerimise planeerimine**

Käesolevast punktist lähtuvad riigiasutused, kes on ise toetust saavad asutused või toetuse saava asutuse partnerid (partnerist riigiasutus) sõltumata sellest, kas välistoetus on otselaekuv või vahendajalt saadud.

- **Liik 41, välistoetuste ja riikliku kaasfinantseerimise vahendamine ja edasi andmine mitteriigiasutusele**

Käesolevast punktist lähtuvad toetusi vahendavad riigiasutused (ministeerium, Riigikantselei, PRIA).

Avatud taotlusvooru planeerimisel tuleb arvestada järgmisi aspekte:

- vastava meetme tegevuse avanemist (kas vajalik õigusakt on vastu võetud);
- millal on kavandatud taotlusvooru läbiviimine (sh otsuste tegemise tähtaeg) ja mis mahus;
- mis on vooru projektide eeldatav maksumus ja elluviimiseks kuluv aeg;
- varasem kogemus sarnaste skeemidega – hilinemised, hangete vaidlustamised, elluviijate eripärast tingitud probleemid, kooskõlastuste saamine, hooajalisusest tingitud viivitused jne.

Näide: Kavandatud on taotlusvoor taotluste esitamise tähtajaga 1. august 2022, taotluste rahuldamise otsuste (rahastusotsuste) tegemise tähtaeg on 30. november 2022. Keskmine eeldatav projekti elluviimisaeg on 2 aastat. Kui rahastusotsuste tegemise järel enne kalendriaasta lõppu selle taotlusvooru vahendeid arvestatavas mahus rakendada ei jõuta (ei teki kulusid), siis planeeritakse kulud järgmisteks aastateks. Seega jaotub toetusmaht eeldatavalt 2 aastale (2023 ja 2024) ja projektide laadist tulenevalt võib eeldada valdava osa toetusmahu (ca 70%) rakendamist (kulude teket) esimesel aastal. Toetusmahu jagunemist aastate vahel tuleks vastavalt kajastada ka eelarves (nt 70% 2023. aastal ja 30% 2024. aastal).

Ministri käskkirja alusel antava toetuse planeerimisel tuleb arvestada järgmisi aspekte:

- vastava meetme tegevuse avanemist (kas vajalik õigusakt on vastu võetud);
- varasem kogemus sarnaste projektidega – hilinemised, hangete vaidlustamised, elluviijate eripärast tingitud probleemid, kooskõlastuste saamine, hooajalisusest tingitud viivitused jne.
- juhul kui vahendatava toetuse saaja on riigieelarveline asutus, siis kajastatakse toetus reaalsel grandil toetuse saaja eelarves. Rakendusasutus ei planeeri teisele riigieelarvelisele asutusele vahendatavat toetust oma eelarves statistilisel grandil teenuste maksumuse topelt planeerimise vältimiseks.

Näide: MKM kui rakendusasutus annab enda valitsemisala või teise valitsemisala riigieelarvelisele asutusele toetust toetuse andmise tingimuste käskkirja alusel IT valdkonna projektide elluviimiseks. RES-RE protsessis planeerib toetust saav asutus selle oma eelarvesse oma strateegilisest eesmärgist ja ühekordse planeerimise printsiibist lähtuvalt planeerimistasandite kaupa. Toetust käskkirjaga edasi andev rakendusasutus seda toetust oma eelarvesse statistilisel grandil ei planeeri.

Kui HTMi kui rakendusasutuse ja toetuse saaja valitsemisalas olevatel asutustel (nt. koolid) tekivad meetme elluviimise käigus eelarveaastal kulud, mida ei ole parima teadmise järgi võimalik ette planeerida, siis need planeeritakse RES-RE protsessis ainult HTMi eelarves statistilisel või reaalsel grandil (vältides topelt kajastamist). Nii on tagatud ühekordse planeerimise printsiip.

Investeeringute kava projektide planeerimisel tuleb arvestada järgmiste asjaoludega:

- kas investeeringute kava on kinnitatud või millal planeeritakse kinnitada;
- mis on kinnitatud projektide maksumused ja ajakavad;
- kas projektid eeldavad riigihankeid (kui kaua need kestavad, kui tõenäoliselt vaidlustatakse);
- millal on reaalne projektide elluviimise aeg;
- varasem kogemus sarnaste skeemidega – hilinemised, hangete vaidlustamised, elluviijate eripärast tingitud probleemid, kooskõlastuste saamine, hooajalisusest tingitud viivitused jne.

Investeeringute eelarves kajastatakse eelarveaastal planeeritavad materiaalse põhivara (nt riigi või avalikkuse kasutatavad hooned, infrastruktuuri rajatised, sõidukid), kinnisvarainvesteeringute (väljarentimiseks mõeldud maa ja hooned), immateriaalse põhivara (nt tarkvara) ja bioloogilise vara (näiteks mets) soetused ja parendused. Põhivara soetused kajastatakse selle aasta eelarves, mil toimub vara omandi üleminek ostjale. Kui investeering toimub etappidena erinevatel aastatel, planeeritakse iga etapp eelarvesse tööde toimumise (kulude tekke) aasta järgi.

Tehnilise abi planeerimisel tuleb arvestada järgmisi aspekte:

- RA tegevuste toetuse rakendamiseks kasutatav tehniline abi (TA) planeeritakse eelarvesse põhitoetusest eraldi koodile (st põhitoetus on planeeritud ühele koodile ja selle rakendamiseks kasutatav tehniline abi on planeeritud teisele koodile);
- Kui ministeerium on TA toetuse saaja, siis tuleb TA toetus planeerida ministeeriumi eelarvesse. Ministeeriumi valitsemisala asutusele antav TA toetus planeeritakse selle asutuse eelarvesse.
- Sihtasutustest RÜdele antav TA toetus planeeritakse RMi kui struktuurivahendite tehnilise abi rakendusasutuse eelarvesse.

Kaudsete kulude, mida ei ole vaja dokumentaalselt tõestada ja mille kompensatsioon laekub terviksummana, planeerimisel tuleb arvestada järgmiste asjaoludega:

- Kaudsed kulud planeerib kompensatsiooni saav asutus nii tuludes kui kuludes liigiga 40;
- Kulud tehakse jooksvalt muudest eelarve allikatest (näiteks eelarve liik 20). Tulu arvele võtmise tähtpäeval tõstetakse kaudsetele kuludele vastav osa ümber eelarve liigile 40. Vt ka rahandusministri 11.12.2003 määrust nr 105 „**Avaliku sektori finantsarvestuse ja –aruandluse juhend**“ § 25 lõiked 8 ja 9.

Kontakt: juhan.anupold@fin.ee